

of the symbol «God». In the Christian church image of the character is perceived as an expression of ideas and the sacraments. Harmony ideographic symbol image by far in the history of its development. She speaks of divine truth regeneration of mankind. The central image of the character is transformed in the minds of the Virgin next generation as a generation of the eternal feminine. Ukrainian ethnicity calls her mother the Virgin Mary. This image of the character reunited gentle grandeur, motherhood, joy and sorrow knowing eternal wisdom. The substance of consciousness of symbolic Virgin poured into ontological concepts as the foundation, the law of life, the cause of harmony and says becoming a modern culture.

Key words: kvazikultura, symbol, image, creativity, ideography.

Стаття надійшла до редакції 5.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д-р філософ. наук, проф. Муза Д. Є.

УДК 378.147

Ван Цзяньшу

СТРУКТУРА ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

У нових соціально-економічних умовах постійно здійснюються культурні, освітні зміни у нашій державі, адже вона повинна закласти теоретичні підвалини нової школи майбутнього, де буде виховуватись та розвиватись наступна генерація юних громадян, здатних до духовного, культуровідповідного оновлення та постійних творчих пошуків. Розбудову школи на засадах культуровідповідності неможливо відокремити від культурного розвитку вчителя та учнів. Тому основне завдання музичної освіти – виховання музичної культури школярів як важливої й невід'ємної частини їхньої духовної культури. А звідси з усією очевидністю випливає, що вчитель музичного мистецтва сам повинен бути насамперед людиною високої духовної культури.

Мета статті полягає у висвітленні структури вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики як основи їх загальної духовної культури. Проблема підготовки культуровідповідних майбутніх педагогів є однією з актуальних у різноманітних сферах сучасного життя. Це обумовлене тим, що всі зміни, які відбуваються в суспільстві в цілому й у сфері освіти зокрема, сконцентровані на особистості педагога, що є ключовою фігурою у соціальних процесах ХХІ сторіччя. Завдяки діяльності педагогів реалізується державна політика в створенні інтелектуально-творчого потенціалу нації, розвитку науки й техніки, формування людини високої культури.

Осмилення сучасних процесів розвитку суспільства й освіти припускає послідовне поглиблення розуміння ролі культурного становлення особистості. Саме культура виступає, з одного боку, ефективним фактором творення й удосконалювання нашого багатогранного миру, а з іншого формує в людині особистість. Культура є тою сферою, у якій розвивається творча індивідуальність і інтелектуальний потенціал, створюються умови для самореалізації й культуротворчості, відкриваються безмежні перспективи для самовдосконалення й саморозвитку людини. Найважливішою ланкою в забезпеченні такого розвитку виступає система освіти, яка орієнтована на проблеми культурного розвитку особистості, формування її духовності й пошук нових пріоритетів, що відбивають прогрес загальнолюдської культури [1, с. 112].

У філософських і психолого-педагогічних концепціях одноставно визнається роль культури в музично-естетичному розвитку особистості (Е. Абдуллін, Ю. Алієв, Н. Ветлугіна, Д. Кабалевський, М. Каган, Т. Комарова, В. Кудрявцев, Б. Неменский, Г. Падалка, О. Радинова, О. Рудницька, Р. Чумічова, Б. Юсов та ін.), і відзначається, що музичне виховання спрямоване, насамперед, на прилучення підростаючого покоління до музичної культури.

Категорія «музично-естетична культура особистості» у науковій літературі не має досить чіткого визначення. У словниках і довідкових джерелах з філософії, естетики, мистецтвознавства, психології й педагогіки дане поняття не виокремлене. Серед близьких, але не тотожних понять, позначені такі як «духовна культура», «художня культура», «естетична культура», «музична культура». При всій очевидній приналежності до єдиного термінологічного поля ці поняття мають як загальні, так і відмітні характеристики [2, с. 123].

Духовна культура в теорії культурології протиставляється культурі матеріальній й має на увазі сферу ідей, суджень, теорій, оцінок, які порушують усі аспекти життєдіяльності суспільства, соціальних груп, конкретної людини. Художня культура – це самостійний, специфічний шар загальної культури, що охоплює певну частину матеріальної й духовної культури суспільства, особлива галузь культури, що утворилася завдяки концентрації навколо мистецтва ряду пов'язаних з ним форм діяльності, а саме: художньої творчості, художнього сприйняття, художньої критики тощо. Вчені виділяють певні галузі художньої культури, відповідні до видів мистецтва, і серед них – музичну культуру.

У філософії й культурології поняття музична культура поширюється на змістову характеристику різних видів музичної діяльності й її результати (музичні твори, їх створення, виконання й сприйняття), а також на те, що складається в процесі цієї діяльності, а саме музично-естетичну свідомість людей (інтереси, потреби, установки, емоції, почуття, естетичні оцінки, смаки, ідеали, погляди, теорії). Крім того, у структуру музичної культури входить діяльність різних установ,

пов'язаних зі зберіганням і поширенням музичних творів, музичною освітою і вихованням, музикознавчими дослідженнями.

Естетична культура містить у собі більш широку частину буття, оскільки естетичний елемент органічно присутній у природі, праці, ігровій діяльності, мистецтві, спорті, сфері людських відносин. Існують різні трактування у сучасних дослідженнях естетичної (художньої, музичної) культури: аксіологічний, соціологічний, діяльнісний, особистісний та ін.

У психолого-педагогічних дослідженнях культура розглядається, в основному, з позицій особистісного й діяльнісного підходів, як внутрішнє джерело психічної активності й загального розвитку особистості (О. Абдуліна, О. Бондаревська, Л. Бочкарьов, Л. Виготський, П. Гальперін, А. Запорожець, А. Леонтєв, Б. Ліхачов, Н. Поддяков). Взаємодія людини й культури, на думку Л. Виготського, складається як відносини двосторонні: з одного боку, у процесі свого розвитку людина осягає цінності культури, вони «уростають» у його психіку, з іншого боку – відбувається «вростання» самої людини в культуру [3, с. 137].

Поняття музично-естетична культура особистості досить поширене в методичній літературі й практиці виховання, однак, наукових досліджень, присвячених цілісному теоретичному вивченню даного феномена немає. Проте, у зв'язку з вивченням ролі музично-естетичної культури в професійній діяльності школярів, студентів педагогічних вузів, майбутніх учителів музичного мистецтва теоретичне осмислення проблеми відображається в роботах Г. Грищенкої, О. Дороніної, О. Коропової, І. Павлової, Я. Родя, Є. Романюка, Р. Тельчарової, М. Фадєєвої. Учені досліджують музично-естетичну культуру в сукупності потреб особистості, її оцінних уявлень, смаків, загальних і спеціальних здібностей, творчої позиції, виробленої в процесі активного присвоєння культурних цінностей. Відповідно, у системі музичної культури особистості можуть бути присутніми такі показники як: музично-творча активність, музично-естетичні оцінки, погляди й переконання, що складаються в процесі досвіду музичного сприйняття й творчості, система художньо-естетичних і музичних знань, ступінь інтеграції позамузичних сфер життєдіяльності в структури музичної свідомості й музичної діяльності людини.

Вокально-виконавська культура майбутнього вчителя музики є складовою загальної музично-естетичної культура особистості. У визначенні структурних елементів означеного педагогічного явища ми виходили з того, що якість методичного забезпечення вокально-виконавської культури студентів на музично-педагогічних факультетах та в інститутах мистецтв залежить від сформованості відповідних мотивів і ціннісних орієнтацій, знань, інтелектуальних здібностей, фахових умінь та творчих можливостей, комплексно представлених у вмотивованій потребі щодо осягнення емоційно-ціннісного змісту творів мистецтва (мотиваційний компонент); у розвитку музично-естетичного

тезаурусу та формуванні культури музичного мислення (когнітивний компонент); у прагненні до творчого самовираження у вибраній царині діяльності (творчо-діяльнісний компонент).

У цілісному процесі становлення досліджуваного феномену важливе функціональне значення має мотиваційний компонент. Необхідність виділення цього компонента пов'язана з тим, що мотивація діяльності майбутнього вчителя музики є досить складним утворенням, яке вміщує різноманітні види спонук: власне мотиви, інтереси, потреби, прагнення, цілі, установки, що обумовлюють вибір ним психолого-педагогічних, методичних та фахово-технологічних дій.

Як відомо, будь-яка діяльність пов'язана із задоволенням потреб, мотиви якої є рушіями діяльності та визначаються сукупністю актуальних потреб. Однією з найголовніших властивостей потреб є те, що вони включають тенденцію до активності, спрямованої на певну сферу дійсності, тобто потреби містять тенденцію не до активності взагалі, а до активності у певному напрямку. За визначенням О.Леонтєва, «предмет діяльності і є її дійсний мотив..., діяльність може бути тільки у тому випадку активною, якщо вона є наслідком внутрішніх збуджень і потреб особистості та якщо особистість прагне повністю реалізувати в діяльності усі свої можливості» [4, с. 146].

На думку К.Роджерса, поведінка та діяльність людини завжди «регулюються певним об'єднуючим мотивом – потребою актуалізації, тобто властивою людині тенденцією розвивати усі свої здібності» [5, с. 165]. Потреба у досягненнях є одним із різновидів мотивації діяльності, яка пов'язана з потребою особистості досягти успіху. На думку С.Єлканова, процес формування мотивації є окремим випадком закономірного становлення будь-якої якості особистості.

Під час проектування когнітивного компоненту враховувалось те, що він вбирає в себе попередній загальний та музично-естетичний досвід студента, професійно-орієнтовану культуру музичного мислення, вміння використовувати набутий методичний досвід у подальшій творчій музично-педагогічній діяльності з учнями. Виокремлений структурний компонент передбачає технологічне забезпечення вокально-виконавських дій майбутнього фахівця. У процесі навчальної співацької діяльності студента перевіряються та закріплюються усі отримані теоретичні знання та власне формується його майстерність взагалі. Ця робота складається з опрацювання інструктивного та художнього репертуару, оволодіння навичками виконавської діяльності, опанування вміннями грамотно і доступно викладати власні думки про особливості вивчених творів, робити до них відповідний словесний коментар, враховуючи вікові та індивідуальні особливості слухацької аудиторії. Отже, цей компонент визначається необхідністю накопичення системних теоретичних знань, категоріально-понятійного фонду, розвитком аналітичного та активізацією виконавського мислення з усіма його виявами в єдності з професійно-необхідними якостями.

Діяльнісно-творчий компонент акумулює функціонування всієї структурної моделі, скеровує мотиваційно-емоційну та інформаційно-пізнавальну готовність студентів до включення у активні форми педагогічно-виконавської діяльності. Студентський вік є найбільш сприятливим для формування важливих психологічних функцій, зокрема формування інтелектуально-емоційних психічних функцій, що мають безпосередній зв'язок з процесом творчості. «Суспільству сьогодні потрібен фахівець, який не лише має функціональну готовність, але й сформований як творча особистість» [6, с. 12].

У висновках доцільно зазначити, що позначені компоненти відбивають процесуальний характер вокально-виконавської культури, як складової музично-естетичної культури особистості, яка динамічно функціонує як система «розпредмечування» і «опредмечування» музичних цінностей. Опанувати культурою – це значить «розпредметити» її код, тобто «опанувати музичною мовою», при цьому, опановуючи мовою музичного мистецтва, людина творить власну музично-естетичну культуру, що складається з її творчих сил, здібностей, відносин.

Список використаної літератури

1. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: для пед. спец. высш. учеб. заведений /О.А. Абдуллина. – М.: Просвещение, 1990. – 142 с. **2. Афанасьев Ю.Л.** Соціально-культурний потенціал художньої діяльності /Юрий Львович Афанасьев. – Л: Світ, 1990. – 159 с. **3. Выготский Л.С.** Психология развития как феномен культуры /Лев Семенович Выготский //Избран. психол. труды /под ред. М.Г. Ярошевского. – М., Воронеж, 1996. – 512 с. **4. Леонтьев А.Н.** Деятельность. Сознание. Личность. 2-е изд. /Алексей Николаевич Леонтьев. – М.: Политиздат, 1977. – 303, [1] с. **5. Роджерс К.** Взгляд на психотерапию. Становление человека /Карл Роджерс, пер. с англ. Шениной; [общ. ред. И.Е. Есенина]. – М.: Прогресс, 1994. – 480 с. **6. Падалка Г.М.** Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) /Галина Микитівна Падалка. – К.: Освіта Україна, 2008. – 274 с.

Ван Цзяньшу. Структура вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики

Стаття розкриває структуру вокально-виконавської культури студентів як складової їх загальної музично-естетичної культури. Виокремленні мотиваційний, когнітивний та діяльнісно-творчий компоненти формування вокально-виконавської культури майбутніх учителів музики.

Ключові слова: вокально-виконавська культура, майбутні вчителі музики, структурні компоненти.

Ван Цзяньшу. Структура вокально-исполнительской культуры будущих учителей музыки

Статья раскрывает структуру вокально-исполнительской культуры студентов как составной их общей музыкально-эстетической культуры. Выделены мотивационный, когнитивный и деятельно-творческий компоненты формирования вокально-исполнительской культуры будущих учителей музыки.

Ключевые слова: вокально-исполнительская культура, будущие учителя музыки, структурные компоненты.

Wang Jianshu. The Structure of the Vocal Performance Culture of Future Music Teachers

The article reveals the structure of the vocal performance culture of students as part of their overall musical and aesthetic culture. Highlighted motivational, cognitive and activities of the components forming the creative vocal performance culture of future music teachers.

Aesthetic culture includes a wider part of life as an aesthetic element naturally present in nature, work, play activity, art, sports, real human relationships. There are various interpretations of contemporary studies of aesthetic (art, music) culture: axiological, sociological, activity, and personal and so on.

Student age is the most favorable for the formation of important psychological functions, including the formation of intellectual and emotional mental functions that have a direct connection with the process of creation.

Labeled components reflect procedural nature vocal performance culture, as part of the musical and aesthetic cultural identity, which functions as a dynamic system «rozpredmehuvannya» and «opredmehuvannya» musical values. To capture the culture - it means «rozpredmetyty» its code, ie «master musical language», while mastering the language of music, people create their own musical aesthetic culture, consisting of its creative powers, abilities, relationships.

Key words: vocal-performing culture, future teachers Moosic, structural components.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2013 р.

Прийнята до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д-р пед. наук., проф. Козир А. В.